

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

GERMENİCA Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi

Kahramanmaraş Sütçü İmam University

The Journal of GERMENİCA Physical Education And Sports Science

Lise Öğrencilerinin Futbol Fanatiklik Düzeylerinin İncelenmesi

Examination Of Football Fanatic Levels of High School Students

Yazarlar / Authors

Dr. Kemal KURAK

Kayserispor Antrenörü

kemalkurak@hotmail.com

Makale Türü/ Article Types: Araştırma Makalesi /Research Article

Makale Geliş Tarihi/ Date of Receipt: 16/12/2019

Makale Kabul Tarihi / Date of Acceptance: 30/12/2019

Makale Yayın Tarihi: 15/03/2020

Yayın Sezonu/Pub Date Season: Mart / March

Yıl/Year: 1 Sayı/Issue: 1 Sayfa /Page: 28-36

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN FUTBOL FANATIKLIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ Kemal KURAK¹

ÖZ

Bu çalışmanın amacı öğrencilerin futbol taraftarlığı fanatiklik eylemlerini ve fanatiklik düzeylerini belirlemektir. Araştırmanın örneklemini, 2017-2018 Eğitim Öğretim yılında Malatya il merkezinde bulunan resmi okullarda eğitimine devam eden ve Anadolu Lisesinde okuyan 168 öğrenci, Meslek Lisesinde okuyan 89 öğrenci, Fen Lisesinde okuyan 63 öğrenci ve İmam Hatip Lisesinde okuyan 135 öğrenci, bunların 243 erkek ve 212 kadın toplam 455 öğrenciden oluşmaktadır. Malatya il merkezinde eğitim gören lise öğrencilerinin futbol taraftarlarının fanatiklik eylemlerini incelenmek amacıyla yapılmıştır. Bu çalışma kapsamında 13 maddeden oluşan “Futbol Taraftarı Fanatiklik Ölçeği” (FTFÖ) kullanılmıştır. Veri analiz sürecinde elde edilen veriler nicel olarak SPSS programı yardımıyla analiz edilmiştir. Katılımcıların % 23,5’i fanatik, % 48,6 sı takım taraftarı ve % 27,9’u futbolsever olarak bulunmuştur. Cinsiyet, okul türü, tuttuğu takım ve lisanslı ürün alma değişkenine göre taraftarlık tutumları arasında hem şiddete yönelik hem de kurumsal aidiyet alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler:Futbol, Fanatiklik, Taraftarlık, Lise Öğrencileri

EXAMINATION OF FOOTBALL FANATIC LEVELS OF HIGH SCHOOL STUDENTS

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the level of fanaticism and fanaticism of the students being themselves football fans. The research sample includes 168 Anatolian High School students that still continue their education at state schools in 2018-2019 education period in central Malatya, 89 students studying at Vocational High School, 63 students studying at Science High School, 135 students at Anatolian İmam Hatip High school, total number of 455 students consisting of 243 males and 212 females. In this study, the “Football supporter fanaticism scale” (FTFÖ) consisting of 13 items was used. The data obtained in the data analysis process were quantitatively analyzed with the help of the SPSS program. Besides, 23.5 percent of total participant have been observed to be fanatics well as 48.6 percent to be team supporter and 27.9 percent to be football lover. A statistically meaningful difference has been identified among advocacy attitudes in the dimensions of being violence motivated, institutional affiliation and total scores according to the variable of school type as in the same way as those attitudes observed according to the variables of teams supported, sponsored products favoured, income level, licensed products and team-monitoring.

Keywords:Footbaall, Fanaticism, Supporter, High School Students

GİRİŞ

Spor çeşitleri arasında, dünyanın dört bir tarafında milyonlarca insana heyecan kaynağı olan futbol, yüzyılın en popüler sporudur. Bugün artık futbol, sadece bir oyun olmanın ötesinde çağdaş popüler kültürün derinliklerini keşfetmemizde etkili olan bir araç konumundadır. İnsanlar bireysel dünyasında aradığı desteği kimi zaman dinde kimi zaman ideolojilerde kimi zaman da tuttuğu takımda bulmaktadır. Futbol aracılığıyla kimlik edinme ve aidiyet duygusu hissetmelerinin yanı sıra futbol tutkusu ile kendilerinden geçerek deşarj da olabilmektedirler(Murphy, Williams ve Dunning, 1990).

¹ Kayserispor Antrenörü emalkurak@hotmail.com

Gündelik hayatın ayrılmaz bir parçası olan spor etkinlikleri; özellikle seyirci, şampiyon ve madalya üçlüsünden oluşan, görsel yönü ön plana çıkan, kitleleri peşinden sürükleyen, politika ve ideolojilerin reklâm aracı olabilen anlam değişikliğine uğratarak ticarileştirilen insani bir etkinlik olarak karşımıza çıkmaktadır (Özcan, 2001).

Birçok insan için, en heyecan verici oyun ve hayatın ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilen futbol, diğer birçok insan için ise, oyun ve hobi olmanın ötesinde farklı anlamlar taşımaktadır(Aydın, 2008). Futbol endüstrisinin en önemli destekleyici faktörü de bu taraftarlık olgusu olmuştur. Taraftarlık, temel itibarıyla takıma gönül veren kişilerin katılımı ile gerçekleştirilen bir kent ritüelidir (Eker, 2010).Takımına bağlı olan, onu ya da sporcularını takip eden, onlara olumlu duygular besleyen, onları destekleyen ve futbolla ilgili arzularını bu şekilde karşılayan kişiye taraftar denilmektedir (Arslanoğlu, 2005).

Fanatizm ise, siyaset ve sporu da içinde barındıran pek çok alanda görülebilen bir davranış biçimidir. Fanatizm sözcüğünün Latince kökü tapınak ya da kutsal yer anlamına gelen fanum'dur. Fanaticus, kendini tam anlamıyla aşırı bir çılgınlıkla tapınağa adanmış kişileri nitelemek için kullanılan bir sıfattır. İngilizcede fanatic sözcüğü, dinsel çılgın, hayalci ve mantıksız tutkuları olan kişi anlamında kullanılmaktadır (Oxford Dictionary of English, 2018). Arapça taassup deyimini ise bugünkü anlamda fanatizme karşılık gelmektedir. Taassup isâbe ve asabe ile aynı kökten olup, kelimenin kökünde asılmak, kuşatmak, bağlanmak manaları vardır (Karaman, 2018). Türkçe 'de bağnaz terimi ile karşılanan fanatik, bir düşünceye, bir inanişâ aşırı ölçüde bağlanıp ondan başka bir düşünce ve inanişâ kabul etmeyen mutaassıp anlamında kullanılmaktadır (TDK, 2018). Fanatizm, yukarıdaki tanımlardan da anlaşılacağı üzere, bir adanmışlık ya da bir bağlanma biçimidir. Fanatiklik, teriminin anlamı oldukça fazla değişkenlik göstermektedir. Bu nedenle futbol fanatiği olmaya bazen olumlu bazen olumsuz anlamlar yüklenebilmektedir. Fanatiklik, bir taraftan bir takımı "ölesiye sevme"yi ve ona çok bağlı olmayı sosyal bir onay çerçevesinde ifade ederken, öte yandan şiddeti de içeren "aşırı" davranışları sosyal olarak kabul edilemez bir çerçevede ifade etmektedir (Kazan, 2009).

Fanatizm ya da fanatik davranışlar, on yıldan fazla bir süredir incelenmektedir. (Dwyer ve ark., 2018). Yapılan araştırmalara göre fanatizm; taraftarların ve onların takımlarının arasındaki inancın karakteri anlamına gelmektedir. Hunt ve ark.,1999) taraftarları 5 farklı kategoride incelemişlerdir. Geçici taraftar olarak adlandırılan taraftar kitlesi sadece uygun koşullarda takımlarını destekler, diğer bir taraftar grubu ise sadece buldukları coğrafi bölgenin takımlarını destekleyen taraftar grubudur. Üçüncü grup ise, takımlarını kendilerini

adayan taraftar grubudur, bu grup olanaklara veya coğrafi uzaklığa bakılmaksızın takımlarını destekleyen taraftar grubudur. Fanatik olarak adlandırılan taraftar grubu ise takımlarına çok bağlıdırlar, hayatlarının her yönüne uygularlar örneğin aile veya da çalışma hayatı gibi, son olarak ise işlevsiz taraftar grupları gelmektedir. Bu tip gruplar herhangi bir bağlılık yönünden çok, kendi kimliklerini merkeze alırlar ve kolayca anti sosyal davranışlar sergileyebilir ya da şiddetli bir tavırla davranabilirler (Dalpian ve ark., 2014). Çağımızda profesyonel futbol, pazarlanabilir bir ürün haline gelmiş ve ticarileşmiştir (Acet, 2001).

Hızla küreselleşen dünyada teknolojideki gelişmelerden en çok etkilenen alanlardan biride futboldur. Futbol sosyal medyanın yanı sıra yazılı ve görsel medyanın etkisiyle makro düzeyde bir değişim geçirmiştir. Bu değişim sponsorluk, reklam, ticaret ve kitlelerin yönlendirilmesinde büyük bir güç olarak karşımıza çıkmaktadır. Futbol yaşamın her alanında kendine yer edinen, sosyal hayatın bir gerçeğidir. Türkiye’de genç nüfusun büyük bir kitlesini oluşturan lise öğrencilerinin fanatikklik eğilimlerinin ortaya konması ve fanatikklikle ilgili tutumlarının ortaya konması açısından önem arz etmektedir.

Bu çalışmanın amacı, futbol günümüzde ulusal ve uluslararası bir güce dönüştüğü ve bu gücün en önemli destekleyicileri ise fanatik taraftarlar olduğu bilinmektedir. Bu çalışma; Malatya il merkezinde eğitim gören lise öğrencilerinin futbol taraftarlarının fanatikklik eylemlerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın örneklemi; Malatya il merkezinde bulunan resmi okullarda eğitimine devam eden ve Anadolu Lisesinde okuyan 168 öğrenci, Meslek Lisesinde okuyan 89 öğrenci, Fen Lisesinde okuyan 63 öğrenci ve İmam Hatip Lisesinde okuyan 135 öğrenci, bunların 243 erkek ve 212 kadın toplam 455 öğrenciden oluşmaktadır.Çalışma grubu ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile oluşturulmuştur.

Bu araştırmada veriler; 2018- 2019 Eğitim Öğretim yılında beden eğitimi dersleri öncesi ve sırasında toplanmıştır. İlgili kurumlardan gerekli izinler alındıktan sonra okul müdürleri ve dersin öğretmenleri ile görüşülmüş; uygulamaya başlamadan önce öğrencilere çalışmanın amacı ve ölçeklerin nasıl doldurulacağı hakkında gerekli açıklamalar yapılmıştır. Çalışmaya gönüllü olarak katılan Fenerbahçe, Beşiktaş, Galatasaray ve Malatyaspor takımlarını tutan öğrencilere anket dağıtılmıştır.

Veri toplama aracı olarak Taşmektepligil, Çankaya ve Tunç (2015) tarafından geliştirilen Likert tipinde hazırlanmış ve tamamı olumlu 13 maddeden oluşan “Futbol Taraftarı Fanatikklik Ölçeği” (FTFÖ) kullanıldı. FTFÖ’de verilen cevaplar “a) Kesinlikle

Katılıyorum”(1), “b) Katılıyorum”(2), “c) Katılmıyorum(3)” ve “d) Hiç Katılmıyorum” (4) biçiminde dört seçenekli yanıtlardan oluşmaktadır.

İki bölümden oluşan formun birinci bölümünde; Lise öğrencilerinin yaşı, cinsiyeti, hangi lisede okuduğu, kaçınıcı sınıf öğrencisi olduğu, tuttuğu takımın ürünlerini alıp almadığı, tuttuğu takımın maçlarını nasıl takip ettiği gibi sosyo-demografik özelliklerinin yer aldığı sorular; ikinci bölümde, Ölçeğin ilk 8 maddelik kısmı (birinci faktör) taraftarların “şiddete yönelik düşünce ve eylem eğilimleri”; son 5 maddelik kısmı ise (ikinci faktör), “kurumsal aidiyet” duygusuyla ilgili tutumlarını ifade eden sorular yöneltildi. FTFÖ’den alınan minimum puanı 13, maksimum puanı 52 olarak hesaplanmıştır.

İstatistiksel analizler SPSS program kullanılarak yapılmıştır. Verilere normallik testi yapılarak analizler için uygun test yöntemleri belirlenmiştir. Analizlerde ikili karşılaştırmalarda bağımsız örneklem independent sample t test, çoklu karşılaştırmalarda tek yönlü varyans analizi ANOVA ve Kruskal Wallis testlerinden yararlanılmıştır. Analiz sonuçlarında çıkan farkın kaynağı bulmak için parametrik verilerde LSD ve Scheffe testleri, non-parametrik verilerde Mann Whitney U testinden yararlanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık derecesi Alpha $p < 0.05$ olarak alınmıştır.

BULGULAR

Bu çalışmaya katılan lise öğrencilerininintaraftarlık, şiddete yönelik ve kurumsal aidiyet alt boyutları okul türü, tuttuğu takım, gelir seviyesi lisanslı ürün ve takım takibi değişkenine göre incelenmiştir. Elde edilen bulgular tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 1. Araştırma grubunun ilgili durum dağılımları

<i>İzleyicilik Durumu</i>	<i>Puan aralığı</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Fanatik	13-21	107	% 23,5
Takım taraftarı	22-30	221	% 48,6
Sporsever	31-52	127	% 27,9
Toplam		455	100

Katılımcıların % 23,5’i fanatik, % 48,6 sı takım taraftarı ve % 27,9’u futbolsever olarak bulunmuştur.

Tablo 2. Araştırma grubunun cinsiyet değişkenine göre analiz sonuçları

Cinsiyet		n	Mean	SD	t	p
Şiddete yönelik	Erkek	243	16,37	5,12	-9,173	,000*
	Kadın	212	22,26	4,55		
Kurumsal Aidiyet	Erkek	243	13,41	3,19	-4,279	,026*
	Kadın	212	16,84	3,47		
Toplam Skor	Erkek	243	29,78	8,31	-7,184	,000*
	Kadın	212	39,10	8,02		

*p<0.05

Tablo 2 e göre araştırma grubunun cinsiyet değişkenine göre taraftarlık tutumları arasında şiddete yönelik, kurumsal aidiyet ve toplam skor boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Anadolu Lisesinde okuyan 168 öğrenci, Meslek Lisesinde okuyan 89 öğrenci, Fen Lisesinde okuyan 63 öğrenci ve İmam Hatip Lisesinde okuyan 135 öğrenci,

Tablo 3. Araştırma grubunun okul türü değişkenine göre analiz sonuçları

Okul Türü		n	Mean	SD	F	p	Fark Scheffe
Şiddete yönelik	Anadolu Lisesi	168	17,38	5,23	22,783	,000*	1<2,3,4 2<3,4
	Meslek Lisesi	89	20,49	6,54			
	Fen Lisesi	63	25,02	4,09			
	İmam Hatip Lisesi	135	23,41	4,93			
Kurumsal Aidiyet	Anadolu Lisesi	168	12,55	3,36	9,728	,003*	2>1,3,4
	Meslek Lisesi	89	11,93	4,55			
	Fen Lisesi	63	14,27	3,47			
	İmam Hatip Lisesi	135	13,49	3,92			
Toplam Skor	Anadolu Lisesi	168	29,93	8,33	15,373	,001*	2>1 3>2 4>2
	Meslek Lisesi	89	32,42	8,19			
	Fen Lisesi	63	39,29	6,27			
	İmam Hatip Lisesi	135	36,9	6,06			

*p<0.05

Tablo 3 ye göre araştırma grubunun okul türü değişkenine göre taraftarlık tutumları arasında hem şiddete yönelik, hem kurumsal aidiyet hem de toplam skor boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4. Araştırma grubunun tuttuğu takım değişkenine göre analiz sonuçları

Tuttuğu Takım	n	Mean	SD	X ²	P	Fark U test	
Şiddete yönelik	FB	123	16,94	4,21	12,836	,002*	3>1,2,4
	BJK	136	15,48	5,19			
	GS	103	20,36	5,67			
	MS	93	18,40	5,18			
Kurumsal Aidiyet	FB	123	13,68	3,06	21,755	,000*	3>1,2,4
	BJK	136	12,12	4,28			
	GS	103	17,65	3,15			
	MS	93	12,47	4,62			
Toplam Skor	FB	123	30,62	7,32	13,759	,004*	3>1,2,4
	BJK	136	27,6	8,79			
	GS	103	38,01	7,16			
	MS	93	30,87	9,36			

*p<0.05

Tablo 4 e göre araştırma grubunun tuttuğu takım değişkenine göre taraftarlık tutumları arasında şiddete yönelik, kurumsal aidiyetve toplam skor boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5. Araştırma grubunun lisanslı ürün değişkenine göre analiz sonuçları

Lisanslı ürün	n	Mean	SD	t	p	
Şiddete yönelik	Evet	381	15,45	5,15	-11,025	,001*
	Hayır	74	24,26	4,06		
Kurumsal Aidiyet	Evet	381	11,83	3,29	-12,173	,000*
	Hayır	74	15,49	3,89		
Toplam Skor	Evet	381	27,28	7,73	-13,389	,000*
	Hayır	74	39,45	7,51		

*p<0.05

Tablo 7 ya göre araştırma grubunun lisanslı ürün değişkenine göre taraftarlık tutumları arasında şiddete yönelik, kurumsal aidiyet ve toplam skor boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Katılımcıların % 23,5'i fanatik, % 48,6 sı takım taraftarı ve % 27,9'u futbolsever olarak bulunmuştur. Yıldız ve Açık (2018), Gaziantep il merkezinde yaptığı çalışmada katılımcıların % 2,5'i fanatik, % 13,8'i takım taraftarı ve % 83,7'si futbolsever olarak bulunmuştur. Altungul ve Karahüseyinoğlu (2017), üniversitede okuyan öğrencilerin futbol severliğini belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada kendilerini futbol sever % 48.2, fanatik % 27.6 ve takım taraftarı % 24.2 olarak tespit etmişlerdir. Karahüseyinoğlu ve ark.,(2016), tutuklu ve hükümlülerin futbol takip düzeyleri çalışmasında hükümlü ve tutuklunun %35,6'sı taraftar, %33,7'si seyirci ve %30,7'si fanatik olarak kendini tanımlamaktadır. Bu çalışma Yıldız ve Açık (2018), çalışmasından farklı diğer çalışmalar ile paralellik göstermiştir. Araştırma grubunun cinsiyet değişkenine göre taraftarlık tutumları arasında şiddete yönelik, kurumsal aidiyet ve toplam skor boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Anlamlı fark olmadığını ifade eden bazı çalışmalarda Kural (2017); Dimmcok ve Grove (2005) bulunmaktadır.

Araştırma grubunun okul türü değişkenine göre taraftarlık tutumları arasında hem şiddete yönelik, hem kurumsal aidiyet, hem de toplam skor, boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Yıldız ve Açık (2018)'in çalışmasında da bizim çalışma ile örtüşmektedir. Araştırma grubunun tuttuğu takım değişkenine göre taraftarlık tutumları arasında hem kurumsal aidiyet, hem de toplam skor, boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Yapılan çalışma literatür bilgileri ile paralellik göstermektedir (Yıldız ve Açık, 2018; Kural, 2017).

Araştırma grubunun lisanslı ürün değişkenine göre taraftarlık tutumları arasında şiddete yönelik, kurumsal aidiyet ve toplam skor boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Yıldız ve Açık (2018)'in çalışmasında da bizim çalışma ile örtüşmektedir. Spor kulüplerinin yöneldiği finansal kaynaklarının önemli bir kısmını taraftarlara yönelik yapılan ürün satışları oluşturmaktadır. Bu nedenle pazarlama ve tanıtım faaliyetlerinin etkili bir şekilde sürdürülmesi için spor tüketicilerinin çok iyi tanınmaları gerekmektedir (Argan ve ark., 2004).

Aileler, antrenörler, takım arkadaşları ve medya sporcuların üzerinde büyük bir etkiye sahiptir (Cusimano ve ark. 2016). Bu etki sadece sporcular üzerinde değil aynı zamanda seyircilerin de üzerinde etlidir. Taraftarların ve sporcuların üzerinde en büyük etkiye sahip

olan faktörlerin başında sosyal çevre gelmektedir. Lise öğrencilerinin fanatizm eğilimlerinin ve fanatizmle ilgili tutumlarının ortaya konması okul ortamı da göz önünde bulundurularak; futbol federasyonu, kulüp, takımları ve okul yöneticileri ve kurumların yapacakları ortak çalışmalarda fanatizm ve şiddet olaylarının önlenmesinde veri sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Acet, M.**, (2001). Futbol seyircisini fanatik ve saldırgan olmaya yönelten sosyal faktörler, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Altungul, O. Karahüseyinoğlu M. F.** (2017). Determining the level of fanaticism and football fanship to university athletes. Journal of Education and Training Studies. Vol. 5, No. 11. s: 171-176.
- Arslanoğlu, K.**,(2005). Futbolun Psikiyatrisi, İthaki Yayınları, İstanbul.
- Aydın, M.B. Hatipoğlu, D. Ceyhan, Ç.**,(2008). Endüstriyel futbol çağında taraftarlık, İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 26; 289-316.
- Cusimano, M.D., Ilie, G., Mullen, S.J., Pauley, C.R., Stulberg, J.R., Topolovec-Vranic, J., Zhang, S.**, (2016). Aggression, Violence and Injury in Minor League Ice Hockey: Avenues for Prevention of Injury.
- Dalpian, P.R.C., Zylbersztejn, V.S., Batistella, Z., Rossi, V.A.V.**,(2014). Fanatical Women and Soccer: An Exploratory Study, Soccer&Society. 15(4), 564-577.
- Dwyer, B. Le Crom, C. Greenhalgh, G.P.**,(2018). Exploring and Measuring Spectator Sport Fanaticism, Communication & Sport, 6(1),58-85.
- Eker, GÖ.**,(2010). Futbolun dayanılmaz çekiciliği, büyülenen taraftar portresi, fanatizm ve Beşiktaş, Milli Folklor Kültür ve Araştırma Dergisi, 22 (85):173-182.
- Karahüseyinoğlu, M.F. Kırtepe, A. Gacar, A.& Karahüseyinoğlu, F.**, (2016). Tutuklu ve Hükümlülerin Futbol Takip Düzeyleri. Spor ve Performans Araştırmaları, 7(2), 121-126.
- Kazan, B.**, (2009). Türkiye’de Futbol Fanatizm ve Şiddet. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 103 sayfa, İstanbul.
- Kural, S.**, (2017). Futbol Süper Lig Takım Taraftarlarının Sporda Fanatizm ve Şiddete İlişkin Görüşleri. Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Murphy, P., Williams, J.&Dunning, E.**,(1990). Football on trial, Spectator violence and development in the football world, Routledge, London.
- Özcan, A.O.**, (2001). Spor Felsefemiz ve Problemleri, Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, İstanbul, s.91-200.
- Taşmektepligil, M.Y., Çankaya, S. & Tunç, T.**, (2015). Futbol taraftarı fanatizm ölçüğü. Journal of Sports and Performance Researches, 6(1) 41-49.
- Yıldız, H.& Açak, M.**, (2018). Examination of football fanaticism levels of high school students, İnönü University Journal of the Faculty of Education, 19(3), 738-748